

BUITEN

30^E JAARGANG N^O. 48

ZATERDAG 28 NOVEMBER 1936

KRISTALLEN VAAS VAN GEGRAVEERD GLAS DOOR PROF. JOSEF DRAHOŇOVSKY UIT PRAAG

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

KRISTALLEN VAAS VAN GEGRAVEERD GLAS DOOR
PROF. JOSEF DRAHOŇOVSK UIT PRAAG (ILL.) . . . . . BLZ. 565

EEN VERHAAL VAN „OUDE KRANTEN” (GEÏLL.) DOOR
CAREL J. BRENSA (II) . . . . . BLZ. 566—567

EEN STAD, DOOR DEN WIND INGESLOTEN (GEÏLL.)
DOOR R. BLIJSTRA . . . . . BLZ. 567, 575—576

IN HET LAND VAN STAPHORST EN ROUVEEN (GEÏLL.),
(SLOT) DOOR JAC. GAZENBEEK . . . . . BLZ. 568—570

DOOPVONTEN (GEÏLL.) DOOR L. SPRUIT (I) . . . . . BLZ. 570—572

DE BLOEDHOND EN DE BASSET (GEÏLL.) DOOR P. M.
C. TOEPOEL . . . . . BLZ. 573—575

BASOETOLAND, HET ZUID-AFRIKAANSCH ZWITSER-
LAND (GEÏLL.), (SLOT) DOOR H. K. MEYEROWITZ.
BLZ. 574—575

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te
zenden naar Rokin 74—76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te
gaan van postzegels voor eventuele terugzending.
Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten is verboden.

EEN VERHAAL VAN „OUDE KRANTEN”

II. HOLLAND DE BAKERMAT VAN DE EERSTE COURANT
DOOR CAREL J. BRENSA

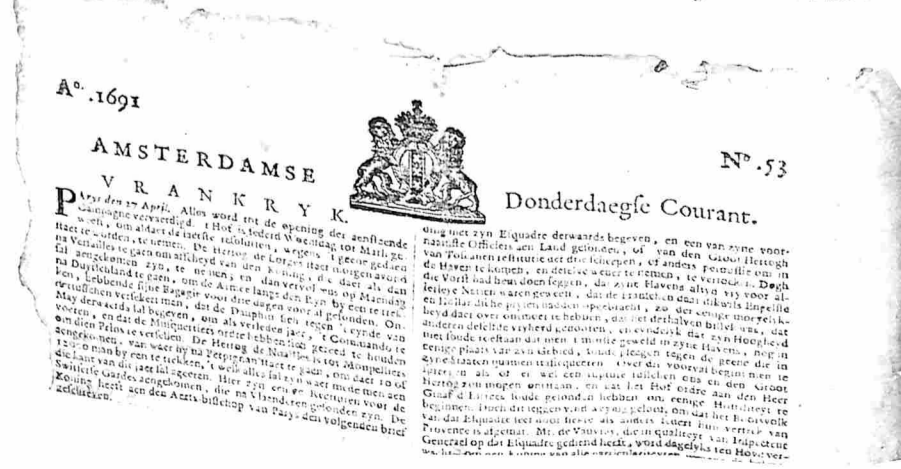
DE beoefening van de boekdrukkunst bracht lang niet dadelijk verandering. Wel kwamen er nu en dan blaadjes uit met enkele verhalen van belangrijke voorvallen. Zooals b.v. het „Journal d'un Sou”, dat in 1494 eenige malen tijdens den oorlog te Napels verscheen. Dit blaadje werd in de straten van Parijs verkocht. Door dit venten en verkoopen van de nieuwsblaadjes in de straten kreeg twee honderd jaar later de eerste echte Fransche Courant den spotnaam van „Takkebos”. Dat kwam zoo: Het luidkeels venten van de „Gazette” was een nieuwtje en trok de burgers naar de ramen. Hiervan maakte een venter van takkebossen eens handig gebruik, om een tijdlang juist achter een verkooper van Gazettes aan te loopen. Als de krantenman riep „Gazette” — dan riep de houtverkooper: „Takkebos”. Natuurlijk in een of ander Fransch venterszinnetje, dat wij vermoedelijk niet zouden hebben verstaan. Maar het eindigde hiermee dat het publiek de krant en het takkebos tegelijk hoorde venten en ten leste de krant den naam van takkebos gaf. Het wachten was inmiddels op iemand, die regelmatig een blaadje zou uitgeven onder een vasten titel en met volgnummer. En dergelijke blaadjes verschenen langzamerhand en in verschillende landen. Toen werd de eigenlijke Courant en meteen de naam geboren. In den beginne heetten de blaadjes nog naar de gebeurtenis waarvan zij het verhaal gaven. Zoo heette b.v. de allereerste te Amsterdam gedrukte Courant niet „Courant”, maar: „Verhael van den Doot des Advocaets Johan van Eldebarneveldt”. In de wandeling noemde men ze: „t Waerachtigh Verhael”. Maar spoedig begonnen deze „Pam-

GHENDTSCHÉ POST-TYDINGHEN

Donderdag den 8. September 1607. N. 69.

S P A G N I E N.
Madrid 3. August. Onse Min-
 isters sijn particulierlyk gheoc-
 cupeert om by een te verpoderen
 groote Sommen van Penningen
 te onderhouden vanden Oorlogh
 die wy sijn hebbende met Fran-
 ryck: daer van mer deien oron-
 nairen Puff van Spagnien dyne Excellentie den
 Marquis de Castellrodrigo voor 't ouyent Croo-
 gen Kemien gheschieden sijn, en worden binnen
 Madrid noch 2. Millioenen ghesontreert. Op
 alle de Peerden en Koefsen is heel Spagnien toe-
 eenen Tax gheset, om alse te beter Gelt-mu-
 on te brengen. Soo de Franche gheue voorer
 heeft beuerrit, gheeft occasie om te inghen
 ghehouden, ofte wel met Spanische moete
 rypouden. De Compagnie Italiana noemden
 den Daniel dit hebben Ghye gheschiedt om
 zoo Peerden en twee Regimenten Monuaciers/
 te gheuen, welken noch 't Compagnien om te
 Staci te helpen beschermen. De plaets Spaerary
 Valencia ende Sabarra sijn niet nieuwe velle-
 stighen beset: sijn sullen twee Compagnie-
 n en te loot ende te Peerde naar aenanden ghe-
 schicht worden. Van Rome: Wat de ghe-
 ghinc van Chastille, sijn ghegheert dat sijn ge-
 weelt de handou linden sijn. Darys d'Armaal, die
 niet alle beset: sijn om, sijn sijn ghegheert / en bau
 dit ghegheert op een met d'Armaal Debe die

fletten”: „Loopmaare” te heeten. Nog later: „Nieuwsmaare” of „Tijdinghe”. In het buitenland kregen de blaadjes langzamerhand de namen van „Zeitung” — „News” — „Nova” — „Relation” — „Nouvelle” en soortgelijke. Deze namen zijn vrijwel behouden gebleven. In de Latijnsche landen kwam nog de naam „Gazette” voor. Spotters in Italië meenden, dat deze naam niet anders was dan het verkleinwoord van den bekenden babbelvogel gazza, dat is ekster. Men zou haast denken, dat het waar was. Maar het is niet zoo, want de naam is afkomstig van Gazetta, een klein Italiaansch muntstukje, 'n stuivertje. Dat moest men eertijds betalen in de koffiehuisen om het newspaper te mogen doorlezen. En de prijs voor het lezen werd langzamerhand de naam voor de latere blaadjes. Zoodat Gazetta eigenlijk niet anders zou beteekenen dan „t Stuivertje”. In Holland — en daarbij zullen we ons verder moeten bepalen — in Holland bleef de oorspronkelijke naam „Tijdinghe” heel lang bestaan. Maar men ook hier te spreken van „Courante” en den zin van „doorlopend” nieuws. Deze verheeft zich tot heden gehandhaafd. Onze officieele Nieuwsblad-naam is nog altijd „Courant” — en al komt de naam dagblad meer en meer in zwang. Gedurende heel de zeventiende eeuw begon de ons land kreeg gaandeweg ook iedere stad haar reeds iets vroeger misschien. Delft in 1634. Haarlem in 1655, 's Gravenhage in 1652. Rotterdam in 1666, Utrecht in 1658. Arnhem in 1632. En rant bijna honderd jaar later, nl. in 1740. Daarna Friesland in 1752 en ten slotte Zwolle in 1780. Deze bladen heetten alle „Courant” en voerden dezen naam ook in den kop. Daarnaast droegen zij den naam van de stad, waarin zij verschenen.

Dus: Amsterdamsche Courant, Haarlemsche Courant, 's Gravenhaagsche Courant. En bovendien dan nog de naam van den dag, waarop zij gewoonlijk uitkwamen. Want dag-bladen waren het volstrekt nog niet! De drukker en uitgever van zoo'n blad moest vergunning of octrooi van het stadsbestuur hebben en mocht dan zijn blad op een bepaalden dag doen verschijnen. Zoo was de eerste Courant in Amsterdam gedoopt: „De Amsterdamsche middelweekeche of Woensdagsche Courant”. Later kwam erbij van een anderen drukker: „De extra Amsterdamsche Saturdagsche Courant”. En nog later de „Amsterdamsche Donderdagsche Courant”. Dat was om ze uit elkaar te houden! ☼ Zoo was het in iedere stad. ☼ Maar er zat nog meer aan dien titel vast. Verscheen de courant gewoon op tijd, dan heette ze daarenboven nog: „De Ordinaire” Courant — dat wil zeggen: de „gewone” editie. Dat stond ook al in den kop. Maar gebeurde er iets bijzonders — b.v. een geboorte of overlijden in het Stadhouderslijk Huis — dan verscheen wat wij nu nog noemen 'n extra editie; dit was dan 'n „Extra-Ordinaire” Courant. Zoodat men het geval kon beleven van een „Extra ordinaire Amsterdamsche Saturdagsche Courant”. Soms was de courant wel eens, inplaats van enkelvoudig, op een dubbel vel gedrukt, vanwege het vele nieuws: de begrafenis van een Oranje-prins, het verslag van een veldtocht of iets dergelijks en heette dan: „De dubbelde Courant”. Dan stond er nog in den titel bijgevoegd: „De Extra ordinaire dubbelde Courant wordt verkocht voor den ordinair prijs!” ☼ En mocht het eens gebeuren, dat de courant wat laat verscheen, of dat er een nummer kort achteraan kwam, dan heette deze: de „Na-courant” . . . of de „Dubbelde Na-Courant” . . . Of de „Delftsche Extra-Ordinaire Vrijdagsche Na-courant”. Enzoo voort. Gaat u maar eens na welke groote verscheidenheid aldus te maken was. ☼ De aanduiding „Donderdagsche” en „Zaterdagische” e.d. verviel in den loop der jaren als onderdeel van den titel der courant en maakte plaats voor dag en datum, nummer en jaartal, zooals we tegenwoordig nog op onze bladen zien. Maar toen er voor de Haarlemsche Courant concurrentie verscheen in den vorm van een nadruk van dit blad, zette de uitgever het woord „Opregte” voor zijn titel, zoodat van toen af bestond: „De Opregte Haarlemsche Courant”. ☼ En van het jaar 1795 af tot 1813 toe moest op last van de Fransche regeering de republikeinsche leuze: „Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap” boven den titel van elke Courant worden gedrukt. En daaronder nog eens: „Eerste (Tweede, Derde enz.) Jaar van de Bataafsche Republiek”. Het

was de Haarlemsche Courant weer, die het eerst deze Fransche boeien verbrak en in 1813 opeens in den ouden vorm en met den vroegeren kop verscheen. ☼ Inmiddels ging in den loop der jaren het Courantwezen ontzaglijk vooruit. Uitvinding op uitvinding werd toegepast. Algemeene Couranten en weekbladen verschenen. Het Courantzegel werd opgelegd. Het formaat werd telkens grooter. De eerste echte Couranten waren blaadjes papier van ongeveer 17 bij 26 cm, aan beide zijden bedrukt. Allengs groeiden ze uit tot een formaat van 30 bij 52 cm. Vervolgens kwamen ze dubbel of met een ingelegd blad. Enzoo voort. Aldoor kwamen nieuwigheden. De concurrentie en de zucht tot buitengewoon doen bracht verschillende uitgevers zelfs tot zonderlinge experimenten. Zoo verscheen er in het midden der negentiende eeuw een blad, dat „The Constellation” heette en zoo groot was als 'n behoorlijk biljart. Het zal verschijnen om de 100 jaar. We kunnen dus binnenkort het tweede nummer tegemoet zien. Het kleinste ooit verschenen blad is „El Telegramma”, een dagblad in den staat Mexico en elf centimeter in het vierkant groot! (Slot volgt)

Een stad, door den wind ingesloten

DOOR R. BLIJSTRA

ALS men met Sinterklaas of op Oudejaarsavond, terwijl de gure wind door de straten giert, den bisschopwijn op tafel ziet komen, dan denkt men onwillekeurig even aan dat bevoorrechte land, waar de druiven niet in kassen, maar op het vrije veld rijpen en waar de eeuwige zon zelfs in den winter hart en lichaam van de menschen verwarmt. Het land van zon en wijn, waar de menschen weinig behoeften hebben, omdat de natuur hun al zooveel biedt, waar men vroolijk en onbezorgd van den eenen dag in den anderen leeft, waar elke boer een zanger en elke vrouw een danseres is! Zoo ongeveer stellen wij ons het Zuiden van Frankrijk voor, als wij bij wijze van uitzondering eens een glas wijn drinken: daar waar deze bij ons zoo kostbare drank een dubbeltje per liter kost, moet het leven gemakkelijker en aangener verlopen. ☼ De waarheid ligt in dit geval niet in het midden, doch geheel aan den buitenkant, ten minste wat de streek aan de Middellandsche Zee tusschen Perpignan en Montpellier betreft, de befaamde Vermiljoenkust. Troosteloos is het roode en harde land van Narbonne, troostelooser dan de woeste klippen van Bretagne of de grijze rotsen van Schotland. Al vluchtend voor de wintersche koude van de Noordelijke landen, verwacht men in den trein dat eindelijk de egaal grijze lucht zal breken en dat de zon, die om dezen tijd van het jaar bij ons als een krachteloos oud mannetje slechts een valen schemer weet te verspreiden, in volle kracht over de met wijnstokken beplante akkers zal schijnen. En inderdaad, is men eenmaal Carcassone voorbij, dan klaart de lucht op, de hemel krijgt een strakke, blauwe kleur, als op een hel gekleurde prentbriefkaart, de aarde wordt fel rood en in den trein doet men zijn jas uit en zet de verwarming af. (Slot op bladz. 575)

BOERENWONING MET „STEEG” TE STAPHORST

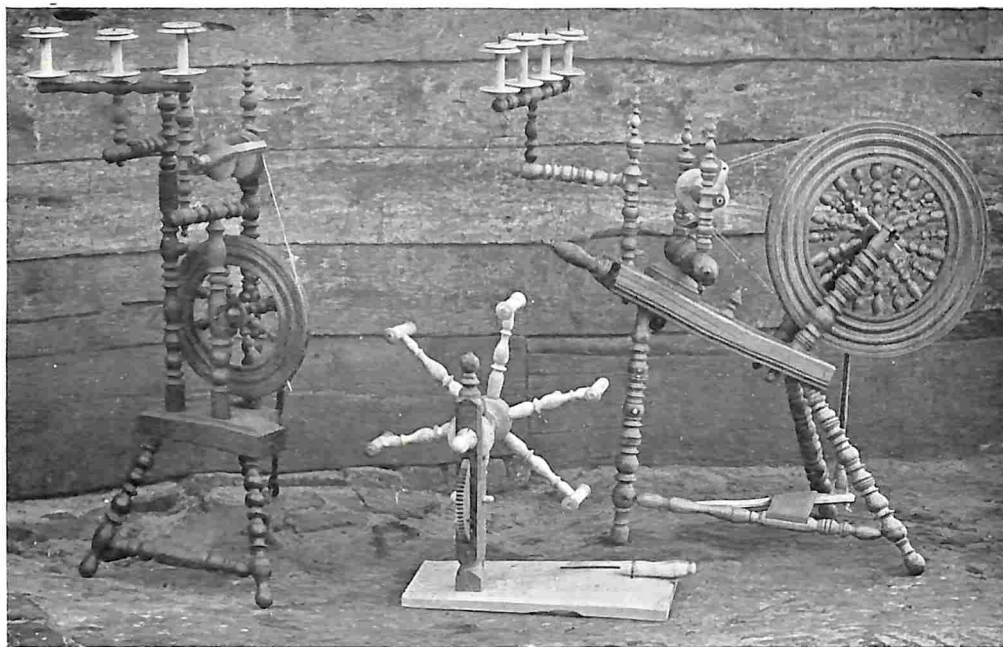
In het land van Staphorst en Rouveen

DOOR JAC. GAZENBEEK (Slot)

PRACHTIG liggen langs den weg en aan de lommerrijke zijstegen de boerenhoeven, alle huizen van eenzelfde type, dikwijls nog met kleine ruitjes in de ramen, de voordeur met het overal in Staphorst terug te vinden versieringsmotief in het bovenlicht. Van terzijde gezien denken wij aan het langgevel-type, dat ook in Brabant en op de Noord Veluwe („de Zoom” bij Nunspeet) inheemsch is, maar in laatstgenoemde streken zijn het dan meestentijds arbeiders- of daglonerswoningen van klein formaat. Hier, in Staphorst en Rouveen, staan we veelal voor kapitale boerderijen. Woonvertrekken, stallen en bergruimten liggen achter elkander gebouwd onder één geweldig lang, rieten dak, dat prachtige golvingen vertoont en daar de boeren, indien nieuwe ruimte gewenscht is, achter het oude perceel maar weer een nieuw stuk aanbouwen, bereiken de huizen somtijds een respectabele lengte. Ik vond er zoo een van dertig meters lang en — het was absoluut geen uitzondering! ☼ Met de groote baanderdeuren roepen de woningen (vooral die, welke een houten topgevel hebben) herinneringen op aan de Twentsche hoeven van het zuiver Saksische halle-type. ☼ Er zijn voorts verschillende dingen, die den nauwkeurigen opmerker verrassen en te denken geven. Soms zijn het kleinigheden, zooals b.v. de glimmend gepoetste koperen platen om het sleutelgat in de voordeur. Ze hebben vaak den vorm van een hart, evenals de lichtgaten in de vensterluiken. De kleur der verf is buitenwerksch overwegend lichtgroen, stal- en zijdeuren zijn groen of blauw, een enkele maal schavotrood (zooals b.v. op de N. Veluwe bij Doornspijk), maar wanneer zoo'n zijdeur voor uw neus opendraait, verrast de binnenzijde u meestal met

haar helderrood geschilderde oppervlakte. ☼ Héél mooi zijn verder de melk-rekken terzijde van de boerderijen. Ze worden in hemelsblauwe kleur geverfd en voorzien van allerlei witte versieringen. Golflijnen, krullen en spiralen, maar ook zes- en achtpuntige sterren, dooreengestregelde cirkels, vele roosvormige en andere stralende motieven komen er op voor en doen ons iederen keer opnieuw denken aan het oeroude zonnelymbol en den Saksischen inslag, dien de bevolking verraadt. ☼ Want bouworde, versieringsmotieven, gebruiken en dialect, zij wijzen zonder twijfel alle in dezelfde richting, zij loochenen ondanks aan te wijzen verschilpunten geenszins de verwantschap met Salland en Twenthe. ☼ Langs den grooten weg wandelen wij in de richting Rouveen, herhaaldelijk tot uitwijken genoodzaakt door de hooiwagens en de fietsers, maar telkens ook „goeden dag” geknikt door boeren en boerinnen. Wie zei ook weer, dat de Staphorster geen vriendelijkheid kent? ☼ Hier en daar staan kleine meisjes aan den weg of op het erf en ze zijn gekleed als volslagen vrouwen, maar dan in miniatuur, zoodat ze denken doen aan levende „bokse”, maar de kleine petjes zijn uit den tijd en reeds vervangen door het gewone „jockey”-model. Toch blijft het een alleraardigst gezicht, die kinderen zich naar alle richtingen verspreidt onder rad gebabbel, vroolijk geklepper der peppelen-klompjes en kleurig vertoon der kleederdracht. ☼ In Rouveen gaan wij op bezoek bij een der wethouders van Staphorst, de heer Klooster, die ons veel interessante dingen vertelt over zijn dorp en streek. Welk een warmte en fijn gevoel klinkt er in zijn stem,

als hij spreekt over de oude dingen, die hem zoo lief zijn en die hij wil behouden en beschutten, zoolang hij daartoe bij machte is. ☼ Van de burenplichten vertelt hij en hij maakt ons duidelijk, dat de ongeschreven wetten der gemeenschap hier nog volkomen gerespecteerd en nageleefd worden. Om een paar voorbeelden te noemen: Bij het verbouwen of nieuw-bouwen van een boerderij moet de grondslag veelal belangrijk opgehoogd worden met zand. ☼ Dan helpen alle omwonenden, niet alleen de naaste burenen, maar ook andere Staphorsters en trekt men er gezamenlijk met de karren op uit om het zand aan te voeren. Hulp, die niet met geld gehonoreerd mag worden, doch die „naober”-plicht is. ☼ Bij het verhuizen gaat het ietwat anders toe. Dan is er geen buur of omwonende, die een hand uitsteekt, want hij, die verhuizen gaat, keert de oude buurt immers den rug toe en zoekt een andere „stêe”. De toekomstige burenen zijn de aangewezen helpers en zij komen dan ook met hun wagens den verhuisboel halen en brengen alles naar het nieuwe adres. ☼ Bij vreugde en leed, bij bruiloft en begrafenis vindt men elkander, staat men elkander bij en — aan geld denkt men niet. Bij ernstige ziekte waken niet alleen de huisgenooten, maar vaker nog de naaste burenen. Doet de dood zijn intrede, dan zijn het weer de burenen, die zorgen voor het afleggen en kleeden, het aanzeggen en het uitnoodigen van familie en bekenden. ☼ De begrafenis zelve geschiedt er nog op de aloude wijze. De kist wordt op den boerenwagen geplaatst, links en rechts komt een bos stroo te liggen alsmede de touwen, die straks nodig zijn om de doode in de groeve neer te laten. Een blauwgestreepte deken bedekt de lijk-kist. ☼ De twee vrouwen, die de gestorvene het naast waren, nemen plaats op den wagen en ten teeken harer rouw trekken zij de donkere mantels, die voor deze gelegenheid gedragen worden, over hun hoofden. En achter den lijk-wagen volgt de eigenlijke stoet, mannen en vrouwen, soms wonderlijk dooreenlopend, soms streng afgescheiden, de mannen voorop. ☼ Wij praatten

PRODUCTEN VAN EEN VERDWIJNEND AMBACHT

nog wat met Klooster over dit en dat, maar gingen daarna weer terug naar Staphorst, waar we nog even wilden aanloopen bij den stoelenmaker. Dit oude ambacht (evenals het draaien van spinnewielen, haspels, enz.) wordt nog steeds in het dorp in eere gehouden, alhoewel te verwachten is, dat het gedaan zal zijn, zoodra de tegenwoordige beoefenaar de oogen voorgoed zal gesloten hebben. En dat oogenblik kan wel eens niet zoo ver meer zijn, daar Van de Weerd midden in de tachtig is! ☼ „Als u naar hem toe wilt” zei Wethouder Klooster, „moet u zóó en zóó loopen, maar als u d'r niet uitkomt, vraagt u maar naar den „wielendraaijer”. Dien kent iedereen hier!” ☼ We gingen op weg en inderdaad waren we weldra genoodzaakt nog eens naar het adres te informeeren bij een pienter-uitziend, oud boertje, dat heel genoeglijk, het petje in de oogen, aan den weg te kijken stond, naarstig kauwend op een hooisprietje. ☼ „De wiel'ndraaijer?” herhaalde hij onze vraag, al kauwende. „Bedoel u 't Vosje?” ☼ „Nee”, zeiden we, „de wielendraaijer, Van de Weerd!” ☼ „Nou, det klopt, die nuunt wi'j 't Vosje!” Daarna duidde hij ons precies uit, waar we de werkplaats konden vinden. „Ja' det ies de muujte weerd” voegde hij er aan toe, „daar komp 's zoemers van alles, beronnen en gra'em!” ☼ Het bedrijf van den stoelendraaijer is stellig waard bezichtigd te worden en men ziet met vreugde den ouden Staphorster bezig aan de draibank. Aandachtig zien zijn oogen toe, de handen staan gevoelig gericht tot het nauw luisterend werk en wat ten leste glad en rond, sierlijk en doelmatig-van-vorm gereed gekomen is, draagt de kenmerken van het oude, eerlijke handwerk, verschilt — hoë kan men niet altijd met woorden weergeven — in zijn karakter belangrijk van het razend-secure, maar zoo dikwijls doodnuchter aandoende fabrieksproduct. ☼ Enkele werkstukken van den Staphorster „wielendraaijer”, tegen den buitenwand van zijn werkplaats opgesteld en daar

EEN „NIEUW” BINNENHUIS TE STAPHORST

vader, peter en meter, nog een paar getuigen en misschien de pastoorseid. Misschien bemerkt iemand in de kerk er iets van, als er niet een schril babystemmetje klagelijk begint te schreien. Het gaat maar heel gewoonjes — en het is toch zo'n gewichtig oogenblik. Het doopsel, het eerste bad der wederder zeven heilige sacramenten, het „bad der wedergeboorte“, de onderdompeling in de Bron van lewend Water, die Christus is. Al is er dan weinig uiterlijke luister om deze plechtigheid, de beteke- nis ervan is nooit onderschat. Dat wijzen de doop- gebeden al uit; van de ondervraging aan het begin: „Wat vraagt gij van de Kerk Gods?“ tot, aan het einde, het gebed bij de overreiking der brandende kaars aan peter of meter, toespeling op de brandende lampen der wijze maagden, die bereid waren toen de Bruidsgom riep. Ons tegenwoordig doop- ritueel is geroeid met de eeuwen, maar ook de oudste tijden kenden voorafgaande aan den eigenlijken doop, een korte belijdenis. Eerst van Christus alleen, later — toen kettingen de H. Drieuldigheid gingen betwijfelen — uitgebreid met een korte belijdenis ook der Sancta Trinitas. Maar was de gehele ceremonie misschien vroeger korter, de plaats waar men doopte was ook in de kerk der eerste eeuwen van het grootste gewicht. Volwassenen, die zich in grooten getale uit het heidendom bekeerden, werden gezamenlijk in den Paaschnacht door den bisschop gedoopt. Nog vinden we vele toespelingen op hun witte doopkleeders, op de dubbele verrijzenis: van Christus uit het graf en van de ziel uit het doopwater, in de heerlijke liturgie van Paaschzaterdag, die immers niets anders is dan een steeds-meer verwroegde Paaschnacht-vinging. Dan wordt ook de doopvont plechtig gewijd. De gebeden hierbij, ond als de Kerk, zijn van een diepe, plechtige schoonheid. Ook op den dag voor Pinksteren wordt het doopwater gewijd: vroeger werden dan de geloofsleeringen gedoopt, die met Paschen om de een of andere reden nog niet ge- reed waren. Evenals in de Paaschweek bevat de liturgie der Pinksterweek toespelingen op de nieuwigedoopten. Was dus wellicht het gebedencomplex der oudste tijden kleiner dan nu: de doopvont was het zeker niet! Men bouwde afzonderlijke doopkerken, baptisteria, met een koepeldak onder welks middenpunt zich het doobassin bevond. Want behalve dat de massale Paasch-doop een groote ruimte vergde, ook de wijze van doopen verschilde. Oudtijds — en dit is vrijwel 1200 jaar lang zoo gebleven — doopte men door onderdompeling, wat in de oostersche kerk nog gebeurt. In de elfde eeuw

gebruikt als een hulde aan het langzaam maar onherroepelijk verdwijnde ambacht. Langs een zijsteeg, waar wij voor 't laatst nog eens genoten van de prachtige, oude hoeven, de lichte vroolijke kleuren, de kleine bloemtuintjes met stokrozen, O.-Indische kers en arikaantjes, wandelden wij van den stoelenmaker weer naar het dorpscentrum, om daar de autobus op te wachten, die ons naar Zwolle zou terugbrengen. We hadden nog enkele minuten en wandelden heen en weer, terwijl we de rood-groen-en-blauwe wagens naketen, de boerenkerels en de bontgekleede vrouwen met het glinsterende oorijzer. . . . Ze trokken weer af en aan naar het lage land en ze zullen dat nog eenige dagen blijven doen, tot al de kampen er weer liggen, licht-en geliggroen als gladgeschoren kleeden. Maar dan wacht den menschen van Staphorst ander werk, dan trekt alles naar het Zuiden, naar den hoo- geren grond in de richting Rouveen, want op de ron- de, lange ruggen tusschen de hoogveenstrepen staat het koren goudgeel, buit- gen de zware aren om en bloeien de aardappelvel- den met groenig-witte of bleekpaarse bloesems. Wanneer wij terugrijden naar de stad is een geweldige donderlucht omhoog gekomen boven de wijde velden. De roggel- akkers steken vreemd, vaalgeel af tegen den loodblauwen hemel, in de verte naar den kant van Hasselt regent het reeds en van tijd tot tijd schijnt een schielijke lichtstraal door de wolkenlagen naar beneden. Daar slaat dan de bliksem zijn goud- vonkelende zicht en soms lijkt het of een vurige punt een zigzaglijn trekt van den hemel tot in het hart der wijde, rijpe velden. Straks komen daar de maaiers en de bindsters uit Staphorst, dan zingen de wetsteenen langs het metalen sikkelblad, valt het afgemaaide graan ruischend om en schittert de zon op zilveren oorijzers en zwaaiende zich- ten! Zoo komt de zomer en gaat voorbij, weer gevolgd door de andere seizoenen en in dien gang der jaren bewaart het oude, merkwaardige dorp tusschen Zwolle en Meppel zijn eigen aard en karakter. Moge de goede, oude zede, al wat kernachtig is, kenmerkend en schoon, daar blijven voort- leven tot in lengte van dagen!

HET gaat zoo onopgemerkt, een „doopje“ in onze katholieke kerken. Er dromt een groepje menschen samen in de doopkapel: de priester in superpli en witte stoel, de jonge

DOOPVONTEN

door L. SPRUIT

KOPEREN DOOPVONT TE LUIK
Naar het afbeeldsel in het Rijksmuseum

begint de doopvont, oorspronkelijk nog zeer groot, de oude bassins te verdringen, die van steen in den bodem waren uitgehouwen en waarin men met treden afdaalde. Bij de steeds verdere uitbreiding van het Christendom bleken in eenmaal gekerstende streken deze bassins overbodig, daar alle volwassene gedoopt waren en de kinderen ook in een kleiner bassin wel ondergedompeld konden worden. Begon er voor volwassen bekeerlingen wellicht al een andere wijze van doopen op te komen? Het concilie van Chelsea schrijft in 816 voor: *infantes semper mergantur*. ☞ Bij die beperking der onderdompeling tot de kinderen — om welke reden dan ook — komen de doopvonten in gebruik; eerst van steen, later van metaal en vooreerst nog tonvormig. De oude benamingen baptisterium (doopkerk) en fons baptismalis (doopbron) gingen nu op de vont over. Toen later de doop door begieting gebruikelijk werd, veranderde ook de grootte der doopvonten en reeds in de gothiek vinden we den bokaalvorm, een kuip op voet. De ronde vorm verdween niet geheel, maar men zag toch voornamelijk zes- of achtkantige vormen. De aparte doopkerken verdwenen tegelijk met de bassins en de doopvonten kregen haar plaats in de kerken. Daar de kerkelijke overheden aandrongen op afsluiting van het gewijde water, werden de vonten sinds het midden der dertiende eeuw algemeen van een deksel voorzien. Hier en daar al vroeger, zooals bijvoorbeeld het geval is bij de beroemde vont van Regnier de Huy in de St. Barthélémy te Luik, van 1112. De deksels, eerst eenvoudig, werden in den gothischen tijd zeer uitgewerkt en op het laatst waren zij zóó zwaar, dat ze aan een soort kraan opgehangen werden en bij gebruik van de vont daaraan konden worden opgetrokken. De doopvonten o.a. in Den Bosch en Breda (zie volgend nr.) geven daar goede voorbeelden van. ☞ De Kerk schreef en schrijft voor dat de doopvont, om haar uiterst belangrijke functie, moet staan op een passende plaats in het kerkgebouw, afgesloten met een hek of anderszins. De meest gebruikelijke oplossing is een doopkapel, van de kerk uit toegankelijk. Ook aangaande het materiaal bestaan voorschriften. Het moet onporeus zijn. In de oudste tijden gebruikte men hiervoor steen en herhaaldelijk komen we in de Middeleeuwen nog het voorschrift tegen: baptisterium sit lapideum. Maar reeds in het romaansche tijdperk treffen we enkele metalen vonten aan. De allerberoemdste is wel die te Luik, nog heden ten dage een meesterwerk van materiaalbewerking en symboliek, met dien treffenden Doop van Christus in de Jordaan. Intuschen is ons een bisschoppelijk schrijven van pl.m. 500 overgeleverd, waarin als uitzondering ook houten vonten werden toegestaan, mits dan van binnen met metaal bekleed. Van die houten vonten zijn er twee in het Friesch Museum te vinden. Zij zijn waarschijnlijk bij nooddoop van kinderen gebruikt. Hiertoe werden houten vonten nog wel aangewend, maar wanneer ze geen houten binnenwerk hadden, moesten ze na gebruik verbrand, d.i. aan profaan gebruik onttrokken, worden. ☞ Er zijn ons uit de oudste tijden geen doopvonten overgeleverd. De geleerde liturgist Dom Henry Leclercq O.S.B. beweert, dat geen enkele vont, die uit de 6de of 7de eeuw heet te dateeren, ouder dan de 12de eeuw kan zijn. Wij zullen ons als leeken wel veilig buiten

deze kwestie houden. Toch schijnt men met stelligheid aan te nemen, dat de oudste doopvont in ons land — die van Eenrum — minstens uit de 10de eeuw dateert. Over het algemeen zijn de steenen doopvonten in West-Europa omstreeks de 11de eeuw in gebruik gekomen. Die van Eenrum vertoont nog den cilindervorm en heeft nissen. Jarenlang deed zij dienst als kalkbak. De doopvont te Doorn, versierd met gesluerde vrouwenkoppen en rozetten, dateert uit de 15de of 16de eeuw en is ongeschonden gebleven doordat ze dienst doet als voet van den preekstoel. Wel niet direct haar bestemming, maar toch heel wat minder profaan dan de functie van kalkbak, zooals in Eenrum, vuilnisbak (in Terwolde), tuinvaas, slijpsteen of gootsteen (Amstenrade). Ja, er is wat gesold met onze oude doopvonten! Het materiaal is natuurlijk steen: roode zandsteen, zerksteen, mergel, arduinstein. Monnikendam bezit een achtkantige vont van grijzen mergelsteen uit de 13de eeuw. Later werden er doovekolen in bewaard.

(Slot volgt)

ROMAANSCH DOOPVONT IN DE KERK TE HORST (L.)

DE BLOEDHOND EN DE BASSET

DOOR P. M. C. TOEPOEL

NOG pleegt men op St. Hubertus in Frankrijk en in België honden te zegenen en nog wordt jaarlijks bij de opening van het seizoen in een kerk te Brussel een mis voor de jacht opgedragen, maar de prior van de abdij in de Ardennen is reeds voor meer dan twaalf eeuwen, want in 727 of 728, overleden. Ook zelfs de Sint-Hubertus-kapel, door aarshertogin Isabella in 1610 bij Tervueren voor het zegenen gesticht, is sinds lang in onbruik. ☼ Maar Sint Hubertus, tot zijn plicht gemaand door de verschijning van een hert met het kruis in het gewei, toen hij zich zelfs op Goeden Vrijdag aan zijn hartstocht voor de jacht overgaf, is en zal altijd blijven de schutspatroun der jagers, zooals zijn ras in het Fransch Chiens de Saint Hubert zal blijven heeten, al werd in andere talen de naam bloedhond. ☼ De abdij had tweeërlei slag honden, zwarte en witte. ☼ Eerst rijst de vraag waar zij vandaan kwamen, doch evenmin als bij vrijwel eenig ras kan men daar een stellig antwoord op geven. Een enkele Britsche schrijver haalt er oude schrijvers als Gratius en Strabo bij om den Engelschen oorsprong van het ras vast te stellen. Het zou door de Romeinen uit Engeland naar Italië zijn overgebracht en zoo in Frankrijk geraakt. Ook zouden de Britten deze honden vroeg met de Galliërs geruild hebben. ☼ De heer L. Seegers, in leven medewerker aan „Buiten”, een deskundig en belezen man, schrijft in zijn „Hondenrassen”, dat Caius Silius Italicus, die in 75 n. Chr. leefde, in zijn gedicht „de bello punico” beschrijft hoe in den derden Punischen oorlog de Romeinen in den beslissenden slag vierhonderd honden gebruikten, welke „zwart zijn, ooren hebben, die langer zijn dan de twee van een anderen hond en een zeer hoog voorhoofd”. Buiten oorlogstijd jaagde men met hen. Romeinsche legioenen, welke na den strijd naar Gallië trokken, zouden de honden hebben meegenomen. ☼ Het „Book of Hunting”, Turbervilé's vertaling van het werk van Jacques du Fouilloux, geeft een fantastisch verhaal. Brutus,

DOOPVONT IN DE KERK TE ALMEN, VERMOEDELIJK UIT DE 11e EEUW

een Trojaan, zou na allerlei avonturen met zijn bloed- en windhonden in Cornwall zijn beland. ☼ Tegen de mogelijkheid, dat de kruisvaarders den bloedhond zouden hebben meegebracht, spreken de schrijvers, die hem reeds vroeger

noemen.

☼ Daar gelaten hoe zij in de Belgische abdij zijn gekomen, men kan aannemen, dat zij vandaar uit bekend geworden en verspreid zijn. ☼ Toch is het ras op het vasteland doodgelopen. Hoogstens heeft het tot het ontstaan of verbeter-

DOOPVONT IN DE SINT ANDREASKERK TE HATTEM (12e EEUW)

van andere drijfassen bijgedragen. Van de XIIe eeuw af tot de Fransche Revolutie heeft de abdij jaarlijks eenige honden aan den koning van Frankrijk moeten afstaan. Zij kregen aan het hof na kruising den naam grands chiens blancs du roi, later ook greffiers. ☼ De witte variëteit is ook in Engeland verdwenen¹⁾. Hij heette er Talbot. De slowhound en old southern hound stammen waarschijnlijk van hem af, terwijl hij gekruist met den snellen greyhound in den staghound en den foxhound zou voortleven. ☼ De donkere variëteit echter beleefde in Engeland een grooten tijd. Zijn neus verbeterde alle drijfassen. ☼ Zijn werk bestond behalve de lange jacht, in oorlogs- en politie-arbeid, waarbij zijn onverbeterlijke reuk den vluchtenden vijand, den misdadiger en den wilddief in het nauw bracht. ☼ De Britten hebben veel onderling gestreden en vooral bij de strooptochten op de grens tusschen Schotland en Engeland gebruikte men van weerskanten den bloedhond. Bruce en Wallace zijn volgens de balladen door hem in groot gevaar geweest. ☼ Fopsell beschrijft hem reeds in 1607 als thans. Bouw, kleur, geluid, alles klopt. Zijn eerwaardig hoofd toont reeds de droeve uitdrukking en de rimpels. ☼ Bewick prijs hem in 1790 om zijn activiteit en verstand als beter dan de foxhound. ☼ Zooals zoovele rassen dreigde ook dit, daar zijn werk snel verminderde, in de vorige eeuw verloren te raken en werd het door de invoering der tentoonstellingen gered. Maar de keurmeester beoordeelt alléén het lichaam en zoo dreigt ontarding in andere opzichten. Gelukkig echter heeft zijn rasvereniging van meet af belangstelling voor het speurwerk gehad en dit de laatste

1) In Engeland ja, maar niet in Wales! Mijn vrouw en ik hebben nadat ik deze opstellen schreef, eene reis door Wales gemaakt om de hondenrassen daar te bestuderen in de omgeving, waarvoor zij gevormd zijn. Wij bezochten ook de Carmarthenshire hounds, M. O. F. captain W. H. Buckley, die zijn „pack” niet op uiterlijk kruist. Hij liet ons tusschen andere door een witten „hound” voorleiden, een dier vol majesteit en ik riep ontroerd uit, dat dit „le grand chien blanc du roy” was. Waarop de „master” geleid antwoordde, dat Wales hem bewaard had. Daar zijn meute op niet te bergachtig terrein werkt, zoodat men haar te paard volgt, fokt hij door iets meer gebogen ribben een breedere borstkas dan de zuivere cish foxhound bezit.

vijftien jaar zoo ijverig ter hand genomen, dat de bloedhond een fameuze werker is, zelfs op koud spoor. Menig Britsch politie-corps bezit er één of meer en vaak roept men de hulp der groote kennels van werkende bloedhonden in. Dit zijn tegelijk tentoonstellende kennels en nog niet lang geleden won te Londen een bloedhond een kampioenschap, die juist iemand, die een politie-man gedood had, had opgespoord. ☼ Daar men in deze eeuw zooveel propaganda heeft gemaakt voor den Duitschen herdershond als speurhond is het waarschijnlijk gewenscht er op te wijzen, dat ook bij de honden de specialist meer bereikt, dan wie alle onderdeelen van het vak voor zijn rekening heeft of, zooals bij den herdershond het geval is, het politie-werk bij eene kudde schapen. Ik heb te lange ervaring met den herdershond om niet te weten, dat elk hunner beter ruikt dan ik en dat menigeen hunner een behoorlijken neus heeft. Maar daar ik óók ervaring heb met andere rassen, weet ik, dat jacht-

DE BLOEDHONDEN LEO OF REYNALION AND BARBARA OF REYNALION

rassen, vooral de drijfhonden en het meest de bloedhond, beter zijn in dit opzicht, van oudsher hun vak nota bene! Zooals ik geen bloedhond of anderen hond met lang, neerhangend oor zou kiezen voor waakhond, zoo zal ik voor speurwerk niet een ras met het staande luisteroor nemen. ☼ Het is waar, dat het roofdier, wolf, vos, tijger en leeuw goeden reuk aan een staand oor paart, maar die moeten alléén voor alles zorgen en kunnen dus zich niet op het één toelagen ten koste van het ander, zooals onze rassen van honden, die niet zelfstandig leven, doch lid eener samengestelde gemeenschap zijn geworden. ☼ De naam bloedhond is zeer misplaatst voor een zoo goedaardigen, beschaafden hond. Bloed zal òf duiden op zuiverheid van ras òf op het volgen van het bloedspoor, dat het aangeschoten wild achterlaat. ☼ Ten onrechte spreekt men van den Amerikaanschen of Cubaanschen bloedhond. Deze beruchte helpers der slavenhouders waren kruisingen tusschen mastiffs, Amerikaansche foxhounds en van wat verder toevallig gekozen werd. Een ras vormen zij niet. De vermaarde legerhonden op Jamaica, die bij den wapenschouw generaal Walpole tot de vlucht in zijn rijtuig dwongen, hadden Duitschedoggen-bloed en waren geen bloedhonden. ☼ Als huishond heeft de bloedhond het bezwaar, dat hij kwijlt, terwijl hij op straat onafgebroken een of ander spoor volgt, of men hem aan de lijn heeft of niet! ☼ De bloedhond werkt het best zijn spoor aan een zeer lange lijn uit en heeft hij het, dan gaat hij vaak zoo snel, dat, is zijn geleider bereden, het paard moet galoppeeren. ☼ In uiterlijk is hij een zeer forsche, bijna plumpe hond met diepe, breede borst en op stevige beenen. In

tegenstelling tot den foxhound is zijn voet normaal groot. ☼ Hij snuffelt steeds, dus houdt hij meestentijds het hoofd omlaag. Al is hij een zelfstandig werker, toch „vertelt” hij wat hij waarneemt met zijn hooggehouden staart, zooals alle drijfhonden het elkaar doen. ☼ Zijn hoofd is zeer bijzonder. Het is lang en smal. De achterhoofdsknobbel, dien de jager jacht- of reukknobbel noemt, is opvallend groot. Het oog moet midden tusschen de punt van den neus en den achterhoofdsknobbel in liggen en de geheele lengte moet voor den reu minstens 30 centimeter bedragen. Vooral op en bij het hoofd is het vel ruim. De bloedhond heeft dan ook veel keelhuid en buigt hij het hoofd voorover, dan vormen zich de bekende „denkers”-rimpels. De oogen zijn klein en liggen diep. Reeds op oude platen ziet men hoe het zware vel het onderste ooglid wegtrekt, zoodat het bindvlies bloot ligt. Dit noemt men de „haw”. Snuit en voorhoofd gaan vrijwel zonder stop in elkaar over. ☼ Terwijl type natuur-

lijk boven alles gaat, ziet men graag forsche honden. De reu moet minstens 64 centimeter schouderhoogte halen en boven de 40 kilogram wegen. De beharing is kort en zacht. De kleur is zwart met roodbruine (tan) afteekeningen, rood, roodbruin en éénkleurig donker vaal-roodbruin (tawny). Soms loopt door het donkere haar daskleurig haar. Wit is geoorloofd aan de borst, de voeten en de punt van den staart. ☼ Evenals de bloedhond is de basset een drijfhond met individueelen aanleg. ☼ Behalve enkele leden van het ras,

die huishond zijn, jaagt de basset in meutes, maar toch toont hij zich zelfstandig. Vindt de één een spoor, dan vergewissen de anderen zich er eerst terdeeg van of het juist is, eer zij hem volgen en men moet opletten, dat zij geen verschillende sporen kiezen. ☼ Nu geeft het wild, dat zij jagen, namelijk hazen, hier aanleiding toe, want er liggen meestal verschillende sporen bij elkaar. ☼ Daar de basset langzaam — en dan ook uiterst nauwgezet — jaagt, volgt het gezelschap hem te voet. ☼ Van uiterlijk is de basset een reusachtige dashond met „hound”-kleuren, d.w.z. bruine en zwarte platen op wit en een bloedhondachtig hoofd, schoon niet zoo ruim van vel en dus minder rimpelig. Schouderhoogte zoowat 34 centimeter en gewicht 18 tot 22½ kilogram. ☼ Dit ras stamt uit Frankrijk, waar Gaston Phoebus in zijn „La chasse aux bêtes sauvages et aux oiseaux de proye” (1350) het bij de konijnenjacht behandelt. Het had toen nog rechte beenen en was kort- en langharig. ☼ In Frankrijk bestaat het, zooals in dat land met meer jacht-rassen het geval is, in tal van variëteiten. De voorbeenen zijn recht, eenigszins of sterk gebogen en de beharing glad, ruw of ertusschenin. Men gebruikt er

den basset thans voor de korte jacht op allerlei wild. ☼ In de tweede helft der vorige eeuw deed het ras zijn intrede in Engeland, waar Sir Everett Millais het op wetenschappelijke wijze en door één enkele kruising met den bloedhond zóó verbeterde, dat het er beter dan in zijn geboorteland is. ☼ Ik zag na den oorlog alléén gladharige. ☼ Het zijn

wonderlijk uitzierende dieren met hun zware voorbeenen, die niet los in den elleboog mogen wezen. De ondervormen loopen naar elkaar toe en de voeten wijken naar buiten. ☼ Zij hebben het diepe geluid van den drijfhond, een op en top „goed” gezicht en zijn aardige huishonden.

Basoetoland, het Zuid-Afrikaansche Zwitserland

DOOR H. V. MEYEROWITZ

BASOETO" heeft slechts voor onze Europeesche ooren de beteekenis van een bepaald Negervolk te omvatten. Woordelijk vertaald beteekent het niets anders dan „de menschen" en spreekt boekdeelen voor een trots van het gekleurd volk, dat zich geen anderen naam dan dezen gaf. „Lessoeto" is hun land een „Sessoeto" hun taal. Deze behoort tot de door de Europeesche geleerden gevormde groep der Bantoetalen, de talen zuidelijk van den Zambesi, met uitzondering van die der Bosjesmannen en Hottentotten. Het is menigmaal merkwaardig, welke moeilijkheden het opteekenen der inboorlingentaal meebrengt. Een der talen in het land is het Bapoethi. De eenige Europeaan, die het beheerscht, is een trader, die kort geleden wegens wisselvervalsching in de gevangenis van Masero opgesloten werd. Deze gelegenheid grepen de mannen der wetenschap aan: dagelijks wordt de gestrafte door een philoloog bezocht, die uit zijn mond het Bapoethi opteekent en de woorden tot een lexicon verzamelt. De eersten die de Basoetotaal in Latijnsche letters opteekenden zijn zendelingen geweest. ☼ Vroeger bestond er kannibalisme in het land en volgens de wetten van den vooroudercultus werd de menscheneter dan niet door de inboorlingerechtspraak gestraft, daar hij nu een onaantastbaar „drager van het heilige gebeente van den doode" geworden was. Zulke dingen komen tegenwoordig natuurlijk niet meer voor en zelfs geven Europeanen in vele gevallen, zoo bv. bij diefstal, indien zij de keus hebben tusschen hun eigen en de inheemsche rechtbank, aan de laatste de voorkeur, omdat dan de dief de dubbele waarde van het ontvreemde terug moet geven; bij recidive het driedubbele enzovoort. ☼ De boeken der Basoeto's in hun eigen taal worden gedrukt in de drukkerijen der zendelingen, hetgeen kenteekend is voor de cultureele verbinding tusschen inboorlingen en zen-

Foto's K. Lubinski
BOSOETO-HOEDENLECHTER. IS DE HOED GEREED, DAN ZEI DE MAKER HEM BIJ WIJZE VAN ETALAGE OP DEN ANDERE, DIEN HIJ REEDS OP HET HOOFD HEEFT

delingen. De Protestantsche zending heeft haar centrum te Morija en verheugt zich in het bezit van een landbouw-proefstation: de Roomsche-Katholieke missie heeft aan den voet van het Maloeti-gebergte een Afrikaansch „Rome" gesticht. Met den tropenhelm op het hoofd rijden de paters per motor als artsen naar de zieken. ☼ Een goed aanknoopingspunt voor elke wijze van ontwikkeling is de aangeboren intelligentie en handigheid der Basoeto's. Met hun pottebakkers- en vlechtproducten hebben zij zich een eigen, in Zuid-Afrika gaarne geziene exportmogelijkheid geschapen. Hun wijze van pottebakken is de oudste, die zonder draaischijf — het relatief moderne, immers 500 jaar v. C. uitgevonden instrument. Voor haar hut zittend wrijft de Basoetovrouw de harde klei fijn op een platten steen en voegt hierbij stukken van een ouden, gebroken pot. Waarom? Vele Europeanen houden het eenvoudig voor bijgeloof, maar in werkelijkheid is het een zeer doeltreffend middel om te voorkomen, dat de nieuwe kleimassa te sterk krimpt en dan bij het bakken springt. De klei van deze streek is zeer krachtig en krimpt daardoor bijzonder gemakkelijk. ☼ Ten slotte wordt de klei met water vermengd, bewerkt en tot deeg gekneed. Hieruit maakt de vrouw een kogelvorm, perst er met de vingers een steeds grooter wordend gat in en door de eene hand er in te drukken en de substantie met de andere hand van buiten tegen te houden vormt zij langzamerhand den pot in den gewenschten vorm, grootte en dikte. De buitenkant wordt met een stuk hout gladgemaakt, waarna de pot op een luchtige plaats gelegd wordt om hem zoo langzaam als leer geworden, wanneer hij met een stuk koevlakte een matten glans krijgt. Dan is het juist nog mogelijk er, vóór hij in het laatste stadium komt, met een houtje of beenen stift lijn-ornamenten of

(Slot)

primitieve teekeningen in te griffen. Nu wordt midden in een steenhoop een bed van droge koemest en takken gemaakt, de geheel gedroogde potten worden hierop gelegd en met koemest toege-
dekt. De massa wordt aangestoken en het vuur brandt al het brandbare weg, waarna de gloeiend roode potten in de asch langzaam afkoelen. Hetgeen 's morgens gebakken wordt, is dus eerst laat in den nacht gereed. Elke dezer potten is een kunstwerk, die in iedere lijn den persoonlijken smaak van den maker weergeeft. ☞ Nog belangrijker en geraffineerder is de vlechtkunst der Basoeto's en daar dit voor alle dorpen een aanzienlijke bron van inkomsten vormt, staat zij onder de toegewijde bescherming der stamhoofden. De traditie heeft vastgelegd welke voorwerpen zoowel door mannen als vrouwen en welke alleen door een van beide seksen gemaakt mogen worden. Matten zijn vrouwenwerk, hoeden dat

van mannen. ☞ Om een idee te geven van het Afrika van heden: toen wij bij den Basoetohoofdman Letsie Molapokwamen, zat deze juist voor zijn huis een boek van H. G. Wells, „*Wealth, Work and Happiness of Mankind*”, te lezen. Zijn onderdanen zijn een volk van mees-

terhandwerklieden en deze ontwikkelde Negervorst verklaarde mij den zonderlingen oorsprong van de werkverdeling tusschen man en vrouw: „Toen de machtige Basoetovorst Mosjesj alle versplinterde stammen en stamresten verzamelde en aaneensloot tot het Basoetovolk van tegenwoordig, kenden de mannen slechts de taak, die de natuur en de natuurwetten hun voorschreven: de jacht, de visscherij, het hoeden van hun vee. Daarnaast hadden zij geen tijd voor andere dingen. Intusschen zijn de Basoeto's een vreedzaam boerenvolk geworden. Er bestaat in het land weinig gelegenheid meer voor de jacht en van belang bleef voor hen slechts het hoeden van hun vee. Langzamerhand begonnen de mannen zich ook voor het handwerk te interesseeren. Met aangeboren heerschersinstinct kozen zij uit de voorhanden mogelijkheden die, welke hun het waardigst voorkwamen. Volgens oud-Afrikaansch geloof is het scherm het symbool des hemels. Behalve een scherm bevindt zich boven het hoofd der menschen slechts de hoed, om zoo te zeggen dus een middelaar tusschen hemel en aarde. Welk

handwerk kon een vrijen man waardiger zijn, dan het maken van hoeden? Aldus kwam bij het vlechten als traditioneele vrouwenarbeid ook het hoedenvlechten door de Basoeto-mannen”.

Een stad, door den wind ingesloten (Slot van bladz. 567)

CARCASSONNE heb ik nog nooit anders dan onder regen gezien”, verzekert mij een vriendelijk medereiziger, „maar in Narbonne schijnt
” altijd de zon. Maar u zult het er niet warm hebben”, voegt hij er bij als ik mij in mijn handen wrijf van plezier. „Het waait er flink en het kan er koud zijn ook”. ☞ Je bent op zoo'n oogenblik te beleefd om iemand tegen te spreken, en je denkt: „Als Noorderling zal ik toch wel tegen een beetje Zuidelijken wind kunnen; bij ons waait het ook wel

eens hard en dan schijnt de zon niet eens. Die goede man is natuurlijk zoo door zijn mild klimaat verwend, dat hij bij ons met een flinken Noord-Wester van de duinen zou waaien”. En je kijkt nog eens over het land: de zon schijnt fel in je oogen en je ziet jezelf binnen een paar weken bruin wor-

BASOETO-KERKKOOR TE MORIJA, ONDER LEIDING VAN EEN LANDGENOOT

den . . . totdat je in Narbonne uit den trein stapt en den wind van voren krijgt. En dan kom je in een straat met platanen en je herinnert je, dat je op het land bijna geen boomen hebt gezien: alleen de lage knoestige stammetjes van den wijnstok, en de wind fluit en huult en giert; je wordt een hoek omgezweept en komt in een hotel waar de ramen van binnen met luiken geblinderd zijn en de waard verzekert je, dat het heel mooi weer kan zijn, als de wind maar ophoudt. En wanneer houdt hij dan op? Ja, dat weet de waard ook niet, dat kan nog wel een paar weken duren. En een heel vriendelijke gast in de gelagkamer verzekert je, dat het het heele jaar door waait en dat daarom Narbonne, dat maar een 15 km van zee ligt, nooit een behoorlijke badplaats kan worden, want 's zomers stuift het zand door je kleeren heen. En intusschen loeit de wind door de luiken, zoodat je kleeren aan de kapstokken al vast een voorproefje van den zomer ontvangen, en de temperatuur is 6 of 7 graden beneden nul, terwijl de zon hoog aan den hemel staat . . . De Cers, zoo heet deze wind, een broertje van den Mistral uit de Provence,

sluit je in je kamer op, hij sluit de menschen in, hij sluit de geheele stad in als een doorzichtige, maar daarom niet minder solide muur, en alleen het bed is vriendelijk en warm in dit harde land en je luistert eenigszins verslagen naar het klapperen van een losgeslagen raam, het breken van glas en het bulderen van den wind, die elk oogenblik een anderen fluittoon laat hooren. Plotseling schalt van beneden uit de gelagkamer een mannenstem tot boven in het gebouw; zij voert een hevigen strijd tegen de elementen buiten, maar nu komen er nog andere bij en het angstwekkend en dreigend geloei is even uit het huis gebannen. Het gezang klinkt hier niet als een loflied, als een uiting van vreugde, „als een Dionysische extaze”, maar als een bezwering, een strijd tegen de harde natuur, een gezamenlijk zich vereenigen tegen dien gemeenschappelijken vijand . . . den wind. En zoo is de aard van de menschen, die deze troosteloze, boomlooze vlakte bewonen: gesloten en stuursch, doordat zij zich steeds op zichzelf terug moeten trekken, doch soms solidair en zich vereenigend ten einde niet

geheel alleen te staan in deze fel gekleurde woestijn, waar de zon alleen licht geeft en geen warmte...

☞ Zoo ziet men de menschen tusschen twaalf en twee, als alle kantoren en winkels gesloten zijn, samen hokken op de kade aan de Aude, elkaars luwte opzoekend, en toch kleumend, terwijl even verderop de kolenbrander zijn koopwaar gemak-

kelijk aan den man brengt, en 's avonds zijn de straten verlaten op een enkelen voorbijganger na, die tegen den wind in worstelt. — De wijnvelden buiten de stad liggen onder het ijs, doch op die, welke men niet onder water heeft laten loopen, ploegen de boeren in groepen van vijf of zes hun akkers af, want in den winter moet niettegenstaande de felle koude het land verzorgd worden. ☞ „Geen gemakkelijk leven hier”, verzekert mij een oude man, terwijl hij zich in de handen blaast, blij, dat ik hem een reden verschaf om even in de luwte van een dijkje uit te blazen. „En als de zaak niet behoorlijk geploegd wordt, komt er niets van terecht. Kijk maar eens naar dat land daar, je ziet er nu al onkruid”. ☞ Inderdaad vertoonen zich daar al groote bossen witte kruisbloemen, waarvan het onbegrijpelijk is, dat ze niet bevroren zijn. ☞ „Ja, nu bevroren ze nog wel”, antwoordt hij op mijn vraag, „maar over een tijdje schieten ze des te harder op. Bij dien heel fellen wind ben ik zelfs een paar dagen thuisgebleven, maar het blijft hier waaien en zoodra het zachter wordt is alles, wat je nu zoo fel rood ziet, grijs. De huizen, de wijnstruiken, de weg en de menschen, het heele land is grijs. Nu is het nog mooi, in den winter, maar in den zomer houd je het heelemaal niet uit. Verderop, in de bergen. Die daar? Dat zijn heuveltjes, tot boven aan toe onder de rotsen

Foto R. Blijstra

TOT BIJ DE WOESTE BERGKAMMEN OM NARBONNE LEGT MEN DE WIJNAKKERS AAN

leggen wij daar nog wijnvelden aan. Je moet elk stukje benutten, en het land is goed, het land is goed”, herhaalt hij peinzend. „Alleen met water heb je last, zelfs hier vlak bij de meren”. ☞ „Bij ons niet”, zeg ik vol trots. „Daar ligt het land zelfs beneden den zeespiegel”. ☞ „Een gek land”, zegt hij niet vermoedend, dat ik het zijne minstens even vreemd vindt. „En wat verbouwen jullie daar? Graan, zeker en mais?” ☞ „Mais niet, daar is het koud voor, wel graan, maar vooral veel weiland, zuivel, melk, boter en kaas”. ☞ „Een heel ander bedrijf, dus de heuvels zijn daar begroeid met gras?” ☞ „Er zijn geen heuvels, onze hoogste heuvel is een honderd meter hoog, behalve heel ver in het Zuiden, maar dat is al op de grens”. ☞ Ik tracht hem uit te leggen aan de hand van een tekening in het zand, hoe onze polders liggen, dat het drooggemaakte meren zijn voor een deel, dat wij het water steeds weg moeten pompen, en wij begrijpen elkaar na eenige moeite. Alleen krijg ik bij het afscheid het gevoel, dat ik geweldig heb opgeschept en dat in zijn verbeelding er

nu een land heel in 't Noorden bestaat, even groot als Frankrijk (terwijl ik toch uitdrukkelijk verzekerde dat Holland niet veel grooter is dan Languedoc), dat volkomen plat is en heelemaal groen: huizen, land, boomen en misschien zelfs een paar menschen . . . ☞ En dan komt er plotseling een dag, dat de wind gaat liggen, de

menschen zitten onmiddellijk op de terrassen van de café's en overal hoort men, zooals wij elkaar verheugd toeroepen: „Een mooie dag, geen regen”, de verademende klanken: „Geen wind vandaag”. De auto's, die hier een heele straat lang toeteren, om zich boven het gehuil van den wind te kunnen doen gelden, beheerschen nu het geluid van de stad, want als je gewend bent drie kwart van het jaar den blinden en verdoofden voorbijganger te waarschuwen met een signaal, dat sterk genoeg moet zijn om het gefluit van den storm te overstemmen, kun je op dien enkelen stillen dag je hand, die den hoorn bedient, niet zoo snel aan de stilte doen wennen. Een anti-lawaaicampagne zou dan ook in Narbonne weinig zin hebben, tenzij men eerst den wind er van kon overtuigen wat zachter te blazen. ☞ Helaas krijgen de automobilisten den volgenden ochtend gelijk, en wordt de stad weer ingesloten door den orkaan. Zij ligt weer eenzaam als te voren op de kale vlakte, ingesloten door dorre heuvels en verzandende zoutmeren, de trieste uitloopers van de blauwe Middellandsche Zee . . .